

Handreiking toegang

Van beschermd wonen
naar beschermd thuis

In deze handreiking geven we inzicht in een aantal toegangsvarianten en hun kenmerken.

Deze handreiking is geschreven door het Transitieteam Beschermd Thuis. Meer weten?

Ga naar www.beschermdthuis.nl.

Inhoudsopgave

Klik op de blokken en navigeer direct naar het onderdeel.

Inleiding

Matrix
van kenmerken

Toegangs-
varianten

Aandachtspunten

Heeft u een vraag?

Of mist u een mogelijke invulling? Laat het ons dan weten! Mail naar beschermdthuis@vng.nl.

Navigeren

Deze handreiking bestaat uit 3 toegangsvarianten. Navigeer direct naar de overzichtspagina van de toegangsvarianten door te klikken op de 3 streepjes links bovenin.

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor beschermd wonen. Beschermd wonen kan door gemeenten worden aangeboden als maatwerkvoorziening aan cliënten. Van oudsher is de organisatie hiervan, in de zin van bijvoorbeeld inkoop en toegang, opgepakt door de centrumgemeenten. Zij hebben hier ook rechtstreeks de middelen voor ontvangen. Door deze veranderingen denken veel regio's er over na om de toegang tot beschermd wonen ook op een andere manier in te richten, bijvoorbeeld helemaal lokaal of deels lokaal met een centrale toets. In deze handreiking geven we inzicht in een aantal varianten van toegangsmodellen en hun kenmerken.

Inleiding

Van beschermd wonen naar beschermd thuis

In opdracht van de VNG is er in 2015 door de Advies Commissie Toekomst Beschermd Wonen (onder leiding van Erik Dannenberg) een advies geformuleerd over de toekomst van beschermd wonen, getiteld: [“Van beschermd wonen naar beschermd thuis”](#).

Hierin zijn verschillende onderwerpen opgenomen, zoals een visie op beschermd wonen, uitgangspunten voor een financieel verdeelmodel en gemeentelijke samenwerking.

Deze handreiking gaat over de toegang tot beschermd wonen die meer lokaal of regionaal kan worden georganiseerd. Echter, bij alle varianten moet worden uitgegaan van de uitgangspunten uit de Norm voor Opdrachtgeverschap inclusief gezamenlijke inkoop.

Sociale inclusie is het uitgangspunt

Sociale inclusie is het uitgangspunt: een samenleving waarin iedere inwoner mee kan doen en waar ruimte is voor een verscheidenheid aan mensen met verschillende vermogens.

Sociale inclusie is de basis voor het realiseren van de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis: mensen kunnen (blijven) wonen in hun eigen wijk en maken daar als inwoner deel uit van het maatschappelijk verkeer. De Commissie Dannenberg pleit voor een verdeelmodel gericht op alle gemeenten en gebaseerd op objectieve kenmerken.

De VNG heeft in mei 2018 besloten het advies van de Commissie Dannenberg over te nemen en de taken op gebied van beschermd wonen en maatschappelijke opvang door te decentraliseren naar alle gemeenten alsook het verdeelmodel te herzien.

De uitvoering van de taak beschermd wonen en de bijbehorende middelen gaan van centrumgemeenten naar alle gemeenten en de verdeling gaat van historisch naar objectief. Dit heeft ook invloed op de toegang van de gemeenten, bijvoorbeeld op gebied van de inrichting van de toegang, maar in ieder geval op het maken van goede afspraken tussen gemeenten onderling, bijvoorbeeld door middel van mandateringsregelingen.

In deze handreiking gaan we ervan uit dat de blauwe onderdelen uitgevoerd worden bij de toegang.

De grijze onderdelen kunnen uitgevoerd worden bij de toegang, maar dit hoeft niet.

Wat verstaan we onder toegang?

Regio's en gemeenten hebben de toegang op verschillende wijzen ingericht. In de afbeelding hiernaast beschrijven wij stapsgewijs het proces dat zich afspeelt wanneer iemand zich meldt bij de toegang voor beschermd wonen.

Gemeenten hebben de plicht om onafhankelijke cliëntondersteuning aan te bieden bij het toegangsproces.

 Meer informatie over het organiseren van de toegang, bijvoorbeeld over de doorontwikkeling van sociale wijkteams of over het Verbetertraject Toegang? We verwijzen je graag door naar [dit kennisdossier](#).

Meer geïnteresseerd in informatie over aspecten van de toegang zoals communicatie en transparantie? Kijk dan naar [dit kennisdossier](#). *Let op: de toegang is hier wel deels anders gedefinieerd.*

01 Inwoner meldt zich met hulpvraag

02 Intake en vraagverheldering

03 Bepaling meest passende voorziening

04 Afstemming meest passende zorgaanbieder

05 Afgeven beschikking inwoner

06 Versturen toewijzing zorgaanbieder

07 Evaluatie en zonodig bijstelling

Administratieve handelingen zoals het afgeven van de beschikking die de inwoner ontvangt en het versturen van een toewijzingsbericht naar de zorgaanbieder kunnen ook worden uitgevoerd door de back office.

Drie varianten van de toegang

Klik op de blokken en
navigeer direct naar de
toegangsvarianten.

Verschillende varianten om toegang te organiseren

Er zijn verschillende varianten mogelijk om de toegang te organiseren. In deze handreiking schetsen wij drie belangrijke varianten.

We lichten ze hierna één voor één toe.

Centrale toegang

Het proces

De aanmeldingsprocedure van de centrale toegang kan zich voordoen in twee vormen. **In de eerste vorm** meldt de inwoner zich direct bij een centraal georganiseerd toegangsteam met zijn of haar hulpvraag. **In de tweede vorm** meldt de inwoner zich eerst bij zijn of haar eigen lokale gemeente en vanuit daar wordt de inwoner doorverwezen naar het centrale toegangsteam.

Centrale toegang

De centrale toegangsvariant betekent dat er een gezamenlijk toegangsteam is dat werkt voor alle gemeenten in één regio.

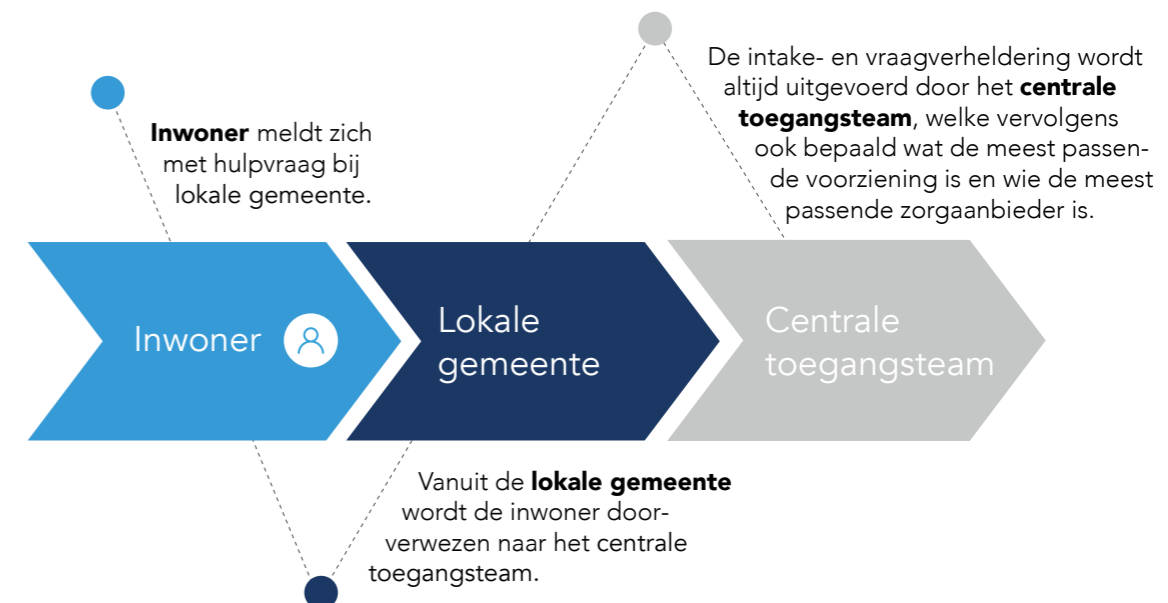
In de praktijk is het **uitvoeringsorgaan** van deze variant op twee verschillende manieren in te vullen:

- A.** Een kassiersgemeente heeft de rol van centrale toegang. Dit werd voorheen vaak gedaan door de centrumgemeente.
 - B.** Een onafhankelijke partij of samenwerkingsverband heeft de rol van centrale toegang. Denk bijvoorbeeld aan de GGD of een samenwerkingsverband van de gemeenten binnen een regio.
- In beide gevallen worden de kosten van de centrale toegang gedekt uit de gezamenlijke middelen van de (sub)regio.

Vorm 1

Vorm 2

Lokale toegang

In deze variant meldt de **inwoner** zich bij het **lokale toegangsteam van zijn of haar gemeente**. Vervolgens worden de intake- en vraagverheldering uitgevoerd door het lokale team. Zij bepalen ook wat de meest passende voorziening is en wie de meest passende zorgaanbieder is om ondersteuning te leveren voor de inwoner.

Lokale toegang

De lokale toegangsvariant houdt in dat er per regiogemeente een lokaal toegangsteam is dat alleen werkt voor de lokale gemeente.

De werkwijze gaat op dezelfde manier als de toegang voor bijvoorbeeld Wmo-voorzieningen zoals ambulante begeleiding. Vaak zijn er per gemeente twee of meerdere mensen gespecialiseerd in beschermd wonen, naast hun taken voor de reguliere Wmo-voorzieningen.

De kosten van de toegang zijn in dit geval voor rekening van de lokale gemeente.

Hybride toegangsvarianten

Hybride toegangsvarianten

Tot slot zijn er verschillende varianten die een middenweg vinden tussen de lokale en de centrale toegangsvariant.

Het is bijvoorbeeld mogelijk om de indicering regionaal te beleggen, maar een lokale regisseursfunctie aan te houden. Ook zijn er regio's waar een deel van de gemeenten de toegang lokaal organiseert, terwijl een ander deel van de (vaak kleinere) gemeenten een centrale toegang heeft.

Een andere mogelijkheid is een hybride toegangsvariant, waarbij de toegang lokaal is, maar waarbij er een regionale toetsing plaatsvindt. Dat kan bijvoorbeeld door middel van een expertiseteam, zoals in de afbeelding hiernaast en op de volgende pagina verder wordt uitgelegd.

De kosten van het expertiseteam vallen komen voor rekening van de regio. Overige kosten kunnen voor rekening van de regio komen, maar kunnen ook lokaal vallen, afhankelijk van de rol (adviserend versus besluitvormend) van het expertiseteam.

Deze variant kan, ten opzichte van het centrale model, gehanteerd worden om lokale gemeenten meer vrijheid te geven, het proces naar beschermd thuis te ondersteunen en meer verbinding te maken met de lokale producten.

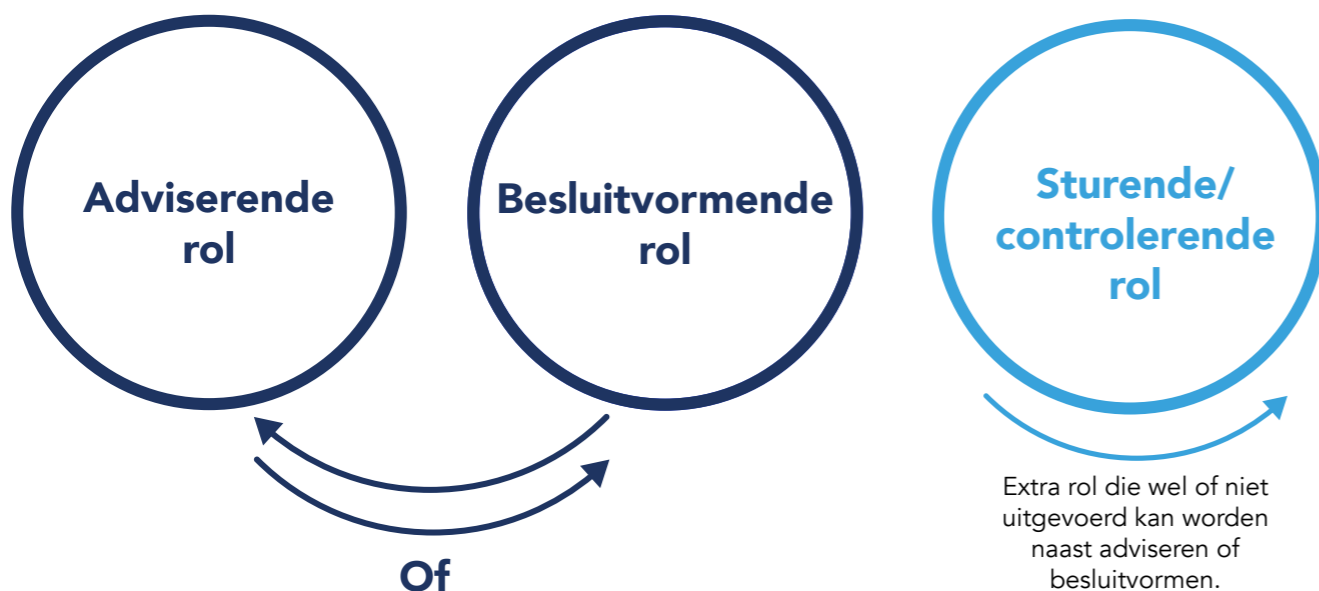
De basis ligt lokaal, met daarbij een regionale toetsing om te voorkomen dat er een prikkel ontstaat om te snel een indicatie af te geven voor de regionale voorziening voor beschermd wonen. Het model kan worden gezien als groeimodel naar een geheel lokale situatie, maar het kan ook een eindmodel zijn. Dit is afhankelijk van de expertise, kennis en omvang van een gemeente.

Lokale toegang met een regionale toetsing

In deze variant meldt de inwoner zich bij het lokale toegangsteam van zijn of haar gemeente. De eerste intake en vraagverheldering worden lokaal gedaan, vervolgens kan deze regionale toetsing worden gedaan door middel van een expertiseteam. Dit expertiseteam kan een team zijn met uitgeleende toegangsmedewerkers uit de lokale gemeenten (of elders geworven), maar er kunnen ook medewerkers van zorgaanbieders worden ingeleend.

Als er een vermoeden is dat een voorziening voor beschermd wonen of beschermd thuis moet worden ingezet dan betreft de lokale toegangsmedewerker iemand van het expertiseteam. Het lokale toegangsteam, het expertiseteam en de inwoner gaan dan samen in gesprek om te kijken welke ondersteuning in aard en omvang nodig is.

Hoe positioneer je het expertiseteam?

De invloed van het expertiseteam op gebied van de besluitvorming kan verschillend zijn: variërend van een adviserende rol tot een besluitvormende rol. Daarnaast kan het expertiseteam een sturende/controleerende rol hebben wanneer het gaat om de inzet van de producten en het budget. Wanneer een regio deze variant wil inzetten is het dus belangrijk om na te denken over de positionering van het expertiseteam.

Matrix van kenmerken

In deze tabel geven we met behulp van een aantal kenmerken aan op welke gebieden de toegang al dan niet inspeelt. Regio's kunnen kijken welke kenmerken zij belangrijk vinden en op basis daarvan voor zichzelf een keuze maken welk toegangsmodel het meest passend is bij de werkwijze van de regio.

Matrix van kenmerken

Kenmerken	Centrale toegang	Lokale toegang	Hybride toegang
 Deskundigheid	<p>Beschermd wonen vraagt om specifieke kennis, en dus ook scholing, van de toegangsmedewerkers. In de centrale toegangsvariant is de expertise centraal georganiseerd, waardoor kennis centraal wordt geborgd.</p>	<p>Kennis wordt meer en meer lokaal geborgd (dit kan voor voornamelijk kleinere gemeenten complex te organiseren zijn), waardoor een eigen invulling per gemeente op den duur mogelijk is. Het organiseren van lokale deskundigheid en capaciteit kunnen, vooral in het begin, een uitdaging zijn. Om dit te borgen zijn in sommige regio's regionale intervisie en coaching (deskundigheid) en een vliegende keepsteam (capaciteit) georganiseerd.</p>	<p>De expertise is lokaal in de basis op orde, aanvullende kennis wordt in een regionale rol (bijv. expertiseteam) gezocht. Deze variant geeft ruimte en tijd om de expertise lokaal op te bouwen.</p>
 Kosten beheersing	<p>Er is een centrale sturing op instroom en kosten: de beheersing van het budget is relatief overzichtelijk. Wel is er een risico van over de 'schutting' gooien, omdat er geen eigen verantwoordelijkheid wordt gevoeld.</p>	<p>De beheersing van- en sturing op de totale instroom en daarmee op het totale budget is minder, want er is geen centrale invloed. Dit vraagt om goede afspraken en monitoring. Daarnaast ligt er een grote verantwoordelijkheid om te investeren in lokale oplossingen en preventie bij de lokale gemeenten.</p>	<p>De mate van beheersing van- en sturing op het budget is afhankelijk van de rol van het expertiseteam. Bij de lokale en hybride toegang moet in elke regiogemeente een toegangsteam worden opgezet. Dat is duurder dan wanneer een regio de toegang centraal organiseert. Echter, er wordt wel beter aangesloten bij het lokale beleid en meer ingezet op preventie, waardoor een toegang die op deze manier georganiseerd wordt op termijn winst zal opleveren.</p>
 Uniformiteit	<p>Er is meer uniformiteit in de uitvoering door het werken met één team.</p>	<p>Er is minder uniformiteit in de werkwijze, omdat er wordt gewerkt met meerdere teams. Door een gezamenlijk afwegingskader kan een meer uniforme werkwijze worden geborgd.</p>	<p>Er is minder uniformiteit in de werkwijze, omdat er wordt gewerkt met meerdere teams. Door een gezamenlijk afwegingskader kan een meer uniforme werkwijze worden geborgd. Hier kan op gestuurd/ gecontroleerd worden door het expertiseteam.</p>
 Continuïteit voor inwoner Regie en zeggenschap van de inwoner Toekomstbestendige ondersteuning	<p>De continuïteit voor de inwoner is beperkt wanneer de inwoner zich eerst lokaal moet melden. Daardoor moet hij/ zij het verhaal meerdere keren vertellen. Wanneer de aanmelding centraal georganiseerd is, wordt dit voorkomen. De doorstroom van beschermd wonen naar beschermd thuis vergt aandacht, want dit wordt georganiseerd door andere teams (lokaal vs. regionaal)</p>	<p>De continuïteit voor de inwoner is groot, want de inwoner houdt dezelfde contactpersoon. De inwoner hoeft dus ook niet meerdere keren hetzelfde verhaal te doen. Bij de lokale variant is het relatief gezien 'makkelijker' om samen te werken met met andere lokale toegangen bij specifiek aanbod (bijv. met jeugd bij de overgang 18-/18+).</p>	<p>De continuïteit voor de inwoner is groot, want de inwoner houdt dezelfde contactpersoon. Daarnaast ontstaat er een dialoog tussen de lokale en regionale vertegenwoordigers waardoor mogelijk nieuwe oplossingen ontstaan.</p>
 Aansluiting bij lokaal beleid	<p>Er is op centraal niveau weinig inzicht in de lokale situatie: creatieve tussenoplossingen moeten in de dialoog met de lokale gemeente gezocht worden.</p>	<p>De verantwoordelijkheid voor de toegang tot beschermd wonen wordt zo veel mogelijk bij de lokale gemeente neergelegd. Op deze manier ontstaat er een grotere aansluiting bij het lokale beleid en kan worden aangesloten bij de lokale infrastructuur. De lokale toegang kan beter maatwerk leveren door middel van een integrale aanpak en vloeiende overgang of slimme productcombinaties met lokale producten. Dit geeft een impuls aan de doorontwikkeling naar beschermd thuis.</p>	<p>De aansluiting bij het lokale beleid is aanzienlijk, want in principe ligt het proces voornamelijk bij de lokale gemeente. De lokale toegang kan beter maatwerk leveren door middel van een integrale aanpak en vloeiende overgang of slimme productcombinaties met lokale producten. Dit geeft een impuls aan de doorontwikkeling naar beschermd thuis.</p>
 Betrokkenheid regiogemeenten	<p>De kassiersgemeente of de onafhankelijke partij voert de regie: risico dat andere gemeenten niet volwaardig 'meedoen' is groter. Er bestaat een risico van over de 'schutting' gooien, omdat er geen eigen verantwoordelijkheid wordt gevoeld. In de vorm van een onafhankelijke partij komt de uitvoering verder van gemeenten af te staan.</p>	<p>Elke gemeente doet even volwaardig mee.</p>	<p>Elke gemeente doet even volwaardig mee. Het kan wel zo zijn dat deze toegangsvariant in sommige gemeenten op den duur wordt doorontwikkeld naar een lokaal toegangsvariant. Als dit in niet alle gemeenten gebeurt dan heeft een regio te maken met verschillende modellen en daarmee wellicht diverse betrokkenheid per gemeente.</p>

Aandachtspunten

Wat moet je niet vergeten?

Het veranderen van de toegang brengt automatisch een aantal proceswijzigingen met zich mee. Hieronder zetten we op een rij wat je niet mag vergeten wanneer er een wisseling van toegangsvariant plaatsvindt. Daarnaast is het belangrijk om ook focus te leggen op preventie en vroegsignalering. Misschien kan de inzet van de toegang namelijk wel voorkomen worden. [Klik hier](#) voor meer informatie over dit onderwerp.

Opzetten en aanpassen van werkprocessen

Wie is wanneer betrokken en doet welke stap? Dit is vooral belangrijk wanneer het besluit lokaal wordt gemaakt, maar de beschikking regionaal wordt afgegeven of wanneer een expertiseteam betrokken is. Wanneer komt deze in beeld? Welke stappen worden er gezet?

Begroting

Wanneer er een wijziging plaatsvindt van een centrale naar meer lokale of hybride toegang (of andersom), vallen de kosten meestal ook op een andere plek. De kosten vallen dan bijvoorbeeld niet meer voor rekening van de regio of kassiersgemeente, maar voor elke lokale gemeente. Hier moet rekening mee worden gehouden in het opstellen van de begroting per gemeente. Denk hierbij specifiek ook aan het uitwerken van de desintegratiekosten. Wanneer een verandering plaatsvindt in de toegangsvariant die een regio hanteert, zal er aandacht geschonken moeten worden aan de kosten die doorlopen nadat taken zijn overgedragen.

Beleidsregels en verordening aanpassen

In het kader van afgifte van beschikkingen moeten de beleidsregels en verordeningen per gemeente worden aangepast naar de nieuwe werkwijze.

Beroep- en bezwaarprocedure.

Wie geeft de beschikking af en wordt juridische ondersteuning lokaal of regionaal georganiseerd? En hoe past dit bij de formele verantwoordelijkheid van de partij die de beschikking afgeeft?

Communicatie, berichten en informatie

Wanneer een gemeente verandert van toegangsvariant, moeten zorgaanbieders en andere (lokale) stakeholders worden ingelicht over deze verandering en welke wijzigingen dat bijvoorbeeld meebrengt in het proces.

Ook het berichtenverkeer naar zorgaanbieders moet worden aangepast. Met name bij de lokale toegang geldt dat er voor zorgaanbieders vanuit meerdere gemeenten informatiestromen ontstaan. Belangrijk om hierbij mee te nemen is dat berichten in het kader van de eigen bijdrage tot 2023 regionaal moeten worden verstuurd.

Daarmee is de regionale informatiestroom over het afgeven van beschikkingen en toewijzingen (start- en stop van zorg) belangrijk. Bij een lokaal of hybride toegangsvariant vraagt dit om een informatiestroom vanuit de lokale toegang naar de regionale toegang of back office.

Uitvoering bij professionals

Het is belangrijk dat er aandacht is voor voldoende kennis en deskundigheid bij de toegangsmedewerkers. Vooral als de groep met mensen die beschikkingen afgeven groter wordt, is dit een aandachtspunt. Een middel voor deskundigheidsbevordering kan bijvoorbeeld een bijscholingsplan zijn dat zowel aandacht heeft voor de implementatie van de nieuwe toegangsvariant als voor reguliere kennis en kunde. Het is belangrijk om hierbij aandacht te hebben voor het blijven leren en ontwikkelen en het leren van elkaar, bijvoorbeeld door middel van intervisie.

Daarnaast is het belangrijk dat er voldoende toegangsmedewerkers zijn. Vooral in het geval van een lokale of hybride toegang zullen er toegangsmedewerkers geworven moeten worden. Het opzetten van een competentie- of functieprofiel voor de consulent (van het lokale-, regionale of expertiseteam) kan hierbij helpend zijn. Daarnaast is het belangrijk dat er aandacht is voor de borging van continuïteit. Personeelsverloop kan in een groter team beter opgevangen worden dan in een kleiner lokaal team. Meer weten over de deskundigheid van toegangsmedewerkers? [Klik op deze link.](#)

Monitoring en sturing

Hoe wordt hier invulling aan gegeven bij een meer decentrale toegangsvariant? Welk deel van de kosten (ingezette ondersteuning) is regionaal en is hier voldoende mogelijkheid om te sturen? Welke gegevens zijn daarvoor nodig, welke afspraken moeten er gemaakt worden om deze gegevens te delen en welke afspraken worden gemaakt over eventuele tussentijdse bijsturing? Een goede monitor, denk aan een regionaal dashboard, kan er toe leiden dat je voorspellingen kan doen over de instroom en uitstroom van cliënten op de langere termijn en geeft het inzicht in het zorggebruik van de gemeente of regio.

Betrokkenheid van de burger

Het is belangrijk om aandacht te hebben voor de betrokkenheid van de burger bij het maken van de keuze voor een nieuwe toegangsvariant. Hoe borg je dat goed? Hoe bepaal je of je keuzes ook voor de cliënt goed zijn? Maar ook: Kun je burgers inzetten in het proces? We zien bijvoorbeeld dat er meerdere gemeenten zijn die ervaring hebben met de inzet van ervaringsdeskundigheid om de uitstroom van cliënten te bevorderen.

Kijk voor meer informatie over dit onderwerp naar de Toolbox '[Samen met inwoners werken aan een betere toegang](#)'.

Laat het ons weten!

Mail naar Beschermdthuis@vng.nl

**Vragen,
opmerkingen
of suggesties?**